

Revize vybraných lokalit vstavače kukačky (*Anacamptis morio*) v jižní části Čech

Survey of selected Green-winged Orchid (*Anacamptis morio*) sites in the southern part of Bohemia

Jitka Štěrbová⁽¹⁾ • Jana Janáková⁽¹⁾ • Radim Paulič⁽²⁾ • Petr Lepší⁽³⁾

Abstract: After naming *Anacamptis morio* as Plant of the year 2021 we decided to verify 37 previously reported localities of the species in the southern part of Bohemia. We did not confirm the presence of *A. morio* at twelve sites. Seven localities with presence of the species were in bad condition (not managed or unsuitably managed). At 18 sites *A. morio* was present and management seemed to meet the main ecological demands of the species. Populations of *A. morio* decrease rapidly in abandoned grasslands after cessation of mowing or grazing.

Key words: critically endangered species, Czech Republic, floristics, grassland management, mowing, pasture.

Vstavač kukačka (*Anacamptis morio*) byl v roce 2021 Českou botanickou společností vyhlášen historicky první rostlinou roku ČR. Tato dříve častá orchidej se kvůli změnám v hospodaření začala z krajiny vytrácet tak rychle, že je nyní řazena mezi kriticky ohrožené druhy v Červeném seznamu ohrožených druhů cévnatých rostlin České republiky (Grulich 2017). V Červené knize květeny jižní části Čech (Lepší P. et al. 2013) je zařazena do kategorie silně ohrožený druh a ve stejné kategorii je chráněna zákonem (Zákon č. 114/1992 Sb. ve znění pozdějších předpisů). Rozhodli jsme se navštívit náhodně vybrané dříve známé lokality v jižní části Čech a zaznamenat početnost vstavače kukačky a stav jeho biotopů (Obr. 1). Nejedná se o systematicky prováděný výzkum, proto následuje pouze seznam navštívených lokalit s komentáři. Vymezení zájmové oblasti a popis lokalizace je totožný s metodikou pro cyklus Nálezy zajímavých a nových druhů v květeně jižní části Čech (Lepší M. et al. 2020). Zeměpisné souřadnice jsou uvedeny ve Světovém geodetickém systému (WGS 84), a byly odečteny buď z mapového portálu www.mapy.cz (Mapy.cz 2022) nebo pomocí globálního družicového polohového systému (GNSS). Nomenklatura taxonů je sjednocena podle práce Kaplan et al. (2019). Pokud není uvedeno jinak, početnost se vztahuje ke kvetoucím rostlinám. Jména nejčastějších autorů pozorování jsou zkrácena: JŠ – Jitka Štěrbová, JJ – Jana Janáková, RP – Radim Paulič, PL – Petr Lepší.

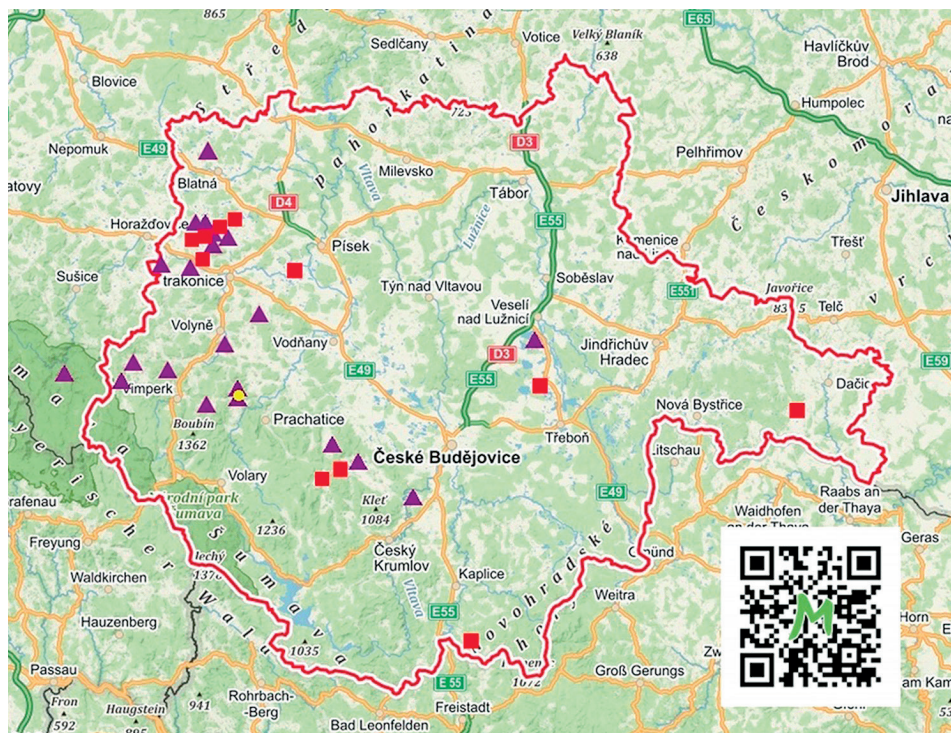
Přehled sledovaných lokalit

36a. Blatensko, Kocelovice (6548b): NPP Kocelovické pastviny cca 1 km ssz. od kostela v obci, 49°28'26,8"N, 13°49'29,1"E (www.mapy.cz), 480 m n. m., **50 rostlin** (not. JŠ & RP 13. 5. 2021). Postupně se zvyšující počet rostlin (2018 – 10 ks, 2020 – 37 ks). *A. morio* zde roste ve vlhké bezkolencové louce spolu s *Dactylorhiza majalis* a pravděpodobně druhu vyhovuje management přizpůsobený péči o *Gentianella obtusifolia* subsp. *sturmiana*, který spočívá v pravidelné seči

¹⁾ Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, regionální pracoviště Jižní Čechy, Nám. Přemysla Otakara II. 34, CZ – 370 01 České Budějovice, e-mail: jitka.sterbova@nature.cz, jana.janakova@seznam.cz

²⁾ Městský úřad Strakonice, Odbor životního prostředí, Velké náměstí 2, CZ – 386 01 Strakonice, e-mail: radim.paulic@seznam.cz

³⁾ Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, Správa CHKO Blanský les, Vyšný 59, CZ – 381 01 Český Krumlov, e-mail: plepsi@seznam.cz

Obr. 1 – Mapa zkoumaných lokalit vstavače kukačky (*Anacamptis morio*). Fialové trojúhelníky – ověřený výskyt, červené čtverce – nepotvrzený výskyt, žluté body – nově objevený výskyt. QR kód odkazuje na detailní mapu na www.mapy.cz.

Fig. 1 – Map of sites surveyed for Green-winged Orchid (*Anacamptis morio*). Purple triangle – confirmed occurrence, red squares – unconfirmed occurrence, yellow spots – new records. The QR code links to a detailed map at www.mapy.cz.

a předjarním výhrabu mechů a stařiny. – **Chrástovice** (6649c): pastviny při záp. břehu rybníka Slatina 830 m ssv. od kaple v obci, 49°20'27,5"N, 13°53'57,7"E (www.mapy.cz), 517 m n. m., **A. morio nepotvrzen** (not. RP 11. 5. 2021). Výskyt uváděn naposledy A. Friedrichem v roce 2003 (Friedrich in NDOP 2022). Lokalita částečně zarostla trnkami, částečně byla zalesněna smrkem, na zbývajících plochách probíhá intenzivní pastva skotu.

36b. Horažďovicko, Mečichov (6648d): udržovaná dvakrát ročně sečená a dobře shrabaná louka 2160 m záp. od kaple v obci, 49°20'44,1"N, 13°46'55,0"E (www.mapy.cz), 445 m n. m., 1 kvetoucí rostlina (not. JJ, RP & JŠ 28. 4. 2021) později **50 rostlin** (not. JŠ 6. 5. 2021). Jedna z nejbohatších jihočeských lokalit, kde byly zaznamenány tisíce rostlin v roce 2002 (not. RP 10. 5. 2002). V současnosti se o louku stará ZD Třebohostice, sečou a sbírají seno jednou ročně v červenci až srpnu. Louku nehnojí, protože ví, že by to narušilo mykorhizu vstavačů. – **Zadní Zborovice** (6649c): travnatý suchý záp. svah pahorku s jalovci cca 1,1 km jz. od kaple ve vsi, 49°19'13,7"N, 13°50'27,0"E (www.mapy.cz), 466 m n. m., **2 rostliny** (not. RP 11. 5. 2021). Bez managementu hrozí v brzké době, že lokalita zaroste silně expandující *Prunus spinosa*. – **Zadní Zborovice** (6649c): neudržovaná zarůstající loučka mezi lesem a polem, cca 1 km jz. od kaple ve vsi, 49°19'18,7"N, 13°50'14,5"E (www.mapy.cz), 460 m n. m., **16 rostlin** (not. JJ, RP & JŠ 28. 4. 2021), **později 42 rostlin** (not. JŠ 6. 5. 2021). Lokalita je známa od roku 2008 (not. RP & P. Leischner

15. 5. 2008), v roce 2008 se zde vstavač kukačka vyskytoval v několika málo desítkách exemplářů. V létě 2021 proběhla brigáda, při které byl křovinořezem vysekán nesečený porost a malé keře. Následně bylo domluveno, že se o louku budou starat svépomocí vlastníci pozemku za finanční podpory z Programu péče o krajinu.

37a. Horní Pootaví, Srní (6846d): travnatý svah vých. orientace, 800 m již. od Čeňkovy Pily, 49°06'02,4"N, 13°29'26,3"E (www.mapy.cz), 710 m n. m., **13 rostlin** (not. I. Buřková 25. 5. 2021, not. R. Roučková 26. 5. 2021). Jedná se o sušší mezofilní stráň, velmi extenzivně přepásanou skotem, hromadí se stařina. Lokalita zarůstala nálety bříz, hlohu a smrku, které byly na přelomu roku 2021 a 2022 odstraněny. Je nutné zajistit lepší péči o lokalitu (vyhrabání stařiny a kvalitní extenzivní pastvu).

37d. Čkyňské vápence, Sudslavice (6948b): louka na svahu nad kamenolomem sev. od osady, 49°05'40,9"N, 13°47'34,1"E (www.mapy.cz), 620 m n. m., **zhruba 20 odkvetlých rostlin** (not. RP 13. 6. 2021). Louka je pravidelně kosena. Z dalších zajímavých druhů se zde vyskytuje mj. *Centaurea pseudophrygia*, *Listera ovata* či *Rhinanthus minor*.

37e. Volyňské Předšumaví, Mnichov (6648d): suché návrší (kóta 457 m) 0,3 km sev. od areálu býv. zemědělského družstva, 49°18'33,3"N, 13°49'31,0"E (www.mapy.cz), 453 m n. m. (not. RP 11. 5. 2021). **A. morio nepotvrzen.** Druh byl na lokalitě naposledy pozorován v 1 ex. v roce 2014 (not. RP 26. 4. 2014). Lokalita na velmi mělké půdě (výskyt *Myosotis stricta*, *Phleum phleoides*, *Sedum acre*, *Poa bulbosa*, *Veronica verna*, *Vicia lathyroides*), výskyt *A. morio* nelze v budoucnu zcela vyloučit. – **Zadní Zborovice** (6649c): sečená udržovaná loučka při jz. okraji lesa na návrší Lipová (kóta 488 m) cca 1,5 km jjv. od kaple ve vsi, 49°18'59,3"N, 13°50'53,9"E (www.mapy.cz), 470 m n. m., **20 rostlin** (not. JJ, RP & JŠ 28. 4. 2021). Při okraji lesa, pěkný mezernatý trávník, dobře posečený i pohrabáný s kvetoucí *Potentilla verna*. Louku seče ZD Třebohostice. – **Zadní Zborovice** (6649c): zarůstající loučka 1,7 km již. od kaple ve vsi, 49°18'53,2"N, 13°50'32,9"E (www.mapy.cz), 460 m n. m. (not. RP 11. 5. 2021). **A. morio nepotvrzen.** Druh byl na lokalitě naposledy pozorován v roce 2008 (not. RP & P. Leischner 15. 5. 2008). V té době zde bylo přibližně 60–70 rostlin. Při revizi v roce 2021 bylo zjištěno, že lokalita z části zarostla expandující *Calamagrostis epigejos* a z části trnkou. – **Kalenice** (6748a): třešňovka na návrší s vodojemem při sev. okraji obce, výslunný trávník zarůstající *Cytisus scoparius*, v sv. cípu třešňovky (při hranici s polem), 49°16'25,4"N, 13°43'02,6"E (www.mapy.cz), 550 m n. m., **3 rostliny** (not. RP & L. Dušková 18. 5. 2021). Ještě v 80. letech 20. stol. velmi bohatá lokalita, navržená tehdy k ochraně (V. Chán in litt.). Při revizi lokality v roce 2006 se vstavač kukačka vyskytoval již jen vzácně v třešňovce na jižním svahu návrší (not. RP, V. Chán & V. Žila 30. 4. 2006). Lokalita velice silně zarůstá *Cytisus scoparius* a hromadí se stařinou. – **Benešova Hora** (6848c): sečená udržovaná louka 750 m jz. od kaple v obci, 49°07'07,3"N, 13°41'25,2"E (www.mapy.cz), 710 m n. m., **cca 500 rostlin** (not. JŠ 18. 5. 2021). O louku se stará Josef Albrecht. Stráň s pestrým společenstvem svazu *Arrhenatherion*: *Potentilla verna*, *Myosotis stricta*, *M. discolor*, *Leucanthemum ircutianum*, *Rhinanthus minor*, *Polygala vulgaris*, *Thymus pulegioides*, *Plantago lanceolata*, *Helictotrichon pubescens*, *Saxifraga granulata*, *Viscaria vulgaris*, *Veronica chamaedrys*, *V. arvensis*, *Securigera varia*, *Rumex acetosella*, *Ranunculus bulbosus*, *Arrhenatherum elatius*, *Holcus lanatus*, *Cerastium holosteoides*, *Carlina acaulis*, *Briza media*, *Trisetum flavescens* a *Gymnadenia conopsea*. – **Horní Poříčí** (6748b): suché mezernaté trávníky na skalnatém podkladu (při polní cestě do Sřelských Hoštic) cca 0,9 km sz. od kaple v obci, 49°17'22,5"N, 13°46'19,3"E (www.mapy.cz), 425 m n. m., **10 rostlin** (not. RP 11. 5. 2021). V květnu 2016 se zde vyskytovalo 20 rostlin (not. RP). Velmi suchá lokalita na skalnatém podloží. Z hlediska ochrany přírody cenná lokalita, z dalších zajímavých druhů se zde vyskytuje např. *Aira caryophyllea*, *Euphrasia stricta*, *Filago lutescens* či *Rosa marginata*. – **Jaroškov** (6848c): louka na svahu jižní orientace, 600 m ssv. od kostela v obci Stachy, 49°06'21,7"N, 13°40'10,5"E (www.mapy.cz), 785 m n. m., **15 rostlin** (not. E. Zelenková 26. 5. 2021). Okraj pravidelně sečené krátkostébelné louky (seč na začátku července, někdy druhá seč). Potenciální ohrožení zástavbou (jedná se o stavební parcelu). – **Onšovice** (6848d): PP U Nárovců

Obr. 2 – Vstavač kukačka (*Anacamptis morio*) na koňské pastvině v Malenicích
(foto J. Štěrbová 18. 5. 2021).

Fig. 2 – Green-winged Orchid (*Anacamptis morio*) in a horse pasture in Malenice
(photo by J. Štěrbová 18. 5. 2021).

875 m jz. od kaple v osadě, suchá louka v jižní části chráněného území, 49°06'19,1"N, 13°46'03,4"E (www.mapy.cz), 610 m n. m., zhruba **50–60 rostlin** (not. RP, J. Zámečník & V. Žíla 9. 5. 2021). Louka je pravidelně kosena a pasena v rámci managementu ZCHÚ. – **Malenice** (6849c): koňská pastvina 0,7 km sv. od železniční zastávky Malenice nad Volyňkou, 49°07'34,9"N, 13°53'31,9"E (www.mapy.cz), 495 m n. m., **265 rostlin** (not. RP 16. 5. 2021). Prudký svah nad Radhostickým potokem byl v době rozkvětu vstavačů kukaček intenzivně vypasený koňmi. Koně byly přehnány na jinou pastvinu 11. 5. 2021. Vstavače byly občas ukopnuté, ale oproti okolní vegetaci, která byla vypasena, je koně nespásali. Pastvina byla druhově pestrá a bez známek eutrofizace. – **Paračov** (6849b): kosená louka na vých. svahu návrší Stoupek (kóta 514,9 m) jz. od obce, 49°11'51,9"N, 13°59'20,1"E (www.mapy.cz), 505 m n. m. (Obr. 2), **35 rostlin** (not. RP & Y. Hájková 15. 5. 2021). V roce 1994 se na lokalitě vyskytovalo několik stovek rostlin – lokalita byla V. Chánem navržena k ochraně referátu ŽP na Okresním úřadě ve Strakonici, avšak návrh neuspěl (V. Chán in litt.). Při revizi lokality v roce 2012 zde vstavač kukačka nebyl nalezen (not. RP), znovu se objevil až ve velmi příznivém roce 2021. – **Malenice** (6849c): suchá svahovitá louka s dominantní *Festuca brevipila* na jv. svazích návrší (kóta 551 m) záp. od obce, 49°07'28,2"N, 13°52'15,8"E (www.mapy.cz), 530 m n. m., **24 rostlin** (not. RP 16. 5. 2021). Dosti suchá lokalita na mělké půdě, druhově chudá. Louka je kosena, ohrožení spočívá v tom, aby nebyla lokalita v budoucnu pohnojena za účelem zvýšení úrodnosti. – **Šumavské Hoštice** (6949c): krátkostébelný k jihu exponovaný trávník 1 km již. od obce, pravidelně extenzivně spásaný skotem, 49°01'50,0"N, 13°52'18,9"E (www.mapy.cz), 750 m n. m., **2 rostliny** (not. D. Půbal, JJ, P. Koutecký & JŠ 22. 5. 2021).

37f. Strakonické vápence, Hubenov (6649c): louka na sz. svahu návrší (kóta 503 m) 725 m záp. od kapličky ve vsi, 49°18'10,4"N, 13°51'52,7"E (www.mapy.cz), 463 m n. m., **A. morio nepotvrzen** (not. RP 10. 5. 2021). Lokalita silně degraduje, pastva skotu zde byla cca v roce 2018 zrušena.

Dříve velmi bohatá lokalita *A. morio*, která byla někdy na konci 80. let 20. stol. zavezena bahnem z nedalekého rybníka, který se odbahňoval (V. Chán in litt.). Částečně byla lokalita zalesněna *Pinus sylvestris*. Ještě v květnu 2008 se zde vyskytovalo cca 20 rostlin (not. RP & P. Leischner 15. 5. 2008). Bude-li proveden výhrab stařiny a zaveden pravidelný management, je pravděpodobné, že se zde vstavač kukačka může znovu objevit. – **Krty-Hradec** (6749a): zalesněná louka při jz. okraji lesa na Tisovníku 1,5 km vjv. od kaple v obci, 49°17'18,7"N, 13°52'11,7"E (www.mapy.cz), 455 m n. m., **1 rostlina A. morio** (not. RP 10. 5. 2021). Ještě v květnu 2012 se zde vyskytovalo 60 kvetoucích rostlin (not. RP). Výskyt *A. morio* na lokalitě je znám min. od 50. let. 20. stol. (Moravec 1972). Z dalších zajímavých druhů se na lokalitě vyskytuje mj. *Cerinth minor*, *Gagea villosa*, *Gentianopsis ciliata*, *Scabiosa columbaria*, *Microthlaspi perfoliatum* či *Vicia tenuifolia*. V roce 2014 byla lokalita legálně zalesněna smrkem a dubem. – **Řepice** (6749a/b): zarůstající výslunné jižní svahy nad sev. břehem Dolního Řepického rybníka cca 1,5 km záp. od kostela v obci, 49°16'55,4"N, 13°54'52,7"E (www.mapy.cz), 405 m n. m. (Obr. 3), **1 rostlina** (not. RP 10. 5. 2021). V roce 2006 se zde vyskytovalo cca 40–50 kvetoucích rostlin (not. RP & V. Chán 9. 5. 2006). Výskyt *A. morio* na lokalitě je znám od roku 1947 (Moravec 1972). Lokalita silně zarůstá janovcem, pámelníkem, trnkou a zmlazujícími duby letními. Bez vhodného managementu brzy zanikne. – **Střela** (6749a): návrší Borek (kóta 436,2 m) sv. od vsi, nad horní hranou opuštěného lůmku na záp. svahu návrší, 49°16'10,7"N, 13°51'25,8"E (www.mapy.cz), 430 m n. m., **A. morio nepotvrzen** (not. RP květen 2021). V květnu 2004 se zde vyskytovalo 20 rostlin (not. RP & V. Chán), v roce 2014 ještě

Obr. 3 – Detail květenství posledního exempláře vstavače kukačky (*Anacamptis morio*) na zalesněné louce na lokalitě Krty (foto R. Paulič 10. 5. 2021).

Fig. 3 – Detail of the inflorescence of the last Green-winged Orchid (*Anacamptis morio*) plant in a forested meadow at Krty (photo by R. Paulič 10. 5. 2021).

Obr. 4 – Bohatá populace vstavače kukačky (*Anacamptis morio*) na nově objevené lokalitě, kosená louka u Zábrdí (foto J. Janáková 20. 5. 2021).

Fig. 4 – A rich population of Green-winged Orchid (*Anacamptis morio*) at a newly discovered locality, a mown meadow at Zábrdí (photo by J. Janáková 20. 5. 2021).

10 rostlin (not. RP). Lokalita zarůstá keři *Cytisus scoparius*, bylo by vhodné tyto keře odstranit, včetně náletových stromů (*Prunus avium*, *Pinus sylvestris*).

37h. Prachatické Předšumaví, Zábrdí (6949d): úpatí vrchu Stráž, 420 m jz. od vrcholu, kosená polokulturní louka (0,6 ha) lemovaná stromovými remízky, svah s j.–jz. expozicí, druhově bohatý krátkostébelný trávník v minulosti i přepásaný (z jarních druhů např. *Luzula campestris*, *Potentilla verna*, *Ranunculus bulbosus*, *Saxifraga granulata*), 49°01'35,7"N, 13°55'50,3"E (www.mapy.cz), 665 m n. m., **cca 500 rostlin** (not. JJ 20. 5. 2021). – **Zábrdí** (6949d): úpatí vrchu Stráž, 370 m jz. od vrcholu, kosená kulturní louka, mikrolokalita s nejistou perspektivou, 49°01'39,1"N, 13°55'48,8"E (www.mapy.cz), 660 m n. m. (Obr. 4), **5 rostlin** (not. JJ 20. 5. 2021). – **Zábrdí** (6949d): úpatí vrchu Stráž, 255 m jz. od vrcholu, polokulturní kosená louka, středně druhově bohatá, 49°01'40,6"N, 13°55'54,5"E (www.mapy.cz), 672 m n. m., **2 rostliny** (not. JJ 20. 5. 2021). Historicky (70.–90. léta 20. stol.) byly kukačky známy z východních svahů Stráže (A. Pavlíčko in litt.), zde však nebyl druh při revizi v roce 2021 zjištěn, důvodem může být intenzivní pastva skotu.

37i. Chvalšinské Předšumaví, Smědeček (7051a): výslunný východní svah k Bezdrevskému potoce ca 730 m ssv. od středu osady, 48°57'30,1"N, 14°10'16,8"E (www.mapy.cz), 600 m n. m., **58 rostlin** na třech místech (not. PL 11. 5. 2021). Kukačka zde byla nalezena prvně 25. 5. 1971 M. Rivolou (Rivola in NDOP 2022). Nalezištěm druhu je horní hrana a svahy hadcové stráně s porosty širokolistých suchých trávníků přecházejících v mezofilní louky. Kukačka se tam vyskytuje na třech od sebe oddělených místech v počtu 21, 17 a 20 jedinců (od severu k jihu). Celá stráň byla v minulých několika letech pasena a v loňském roce dvakrát pokosena (1. seč proběhla až po odpojení kukačky). V místech výskytu druhu jsou nízké keřky a výmladky trnky obecné, které je pro úspěšné přežívání populace nutné pravidelně kosit. – **Ktiš** (7050d): přírodní rezervace

Hadce u Dobročkova (dříve PR Dobročkovské hadce), 665 m již. od rozcestí v Dobročkově, krátkostébelný trávník na okraji pastviny, 48°54'39,6"N, 14°09'20,8"E (GNSS), 650 m n. m. (not. PL 11. 5. 2021). **A. morio nepotvrzen**. Výskyt druhu na lokalitě byl objeven v roce 2016 a bylo zde pozorováno 9 plodných jedinců, v následujícím roce 2017 jen 6 kvetoucích jedinců (Janáková & Janák in Lepší M. & Lepší P. 2018). Lokalita leží na okraji borového lesa s jihozápadní expozicí, jedná se o xerothermní, krátkostébelný a pasený porost. Nelze vyloučit zánik populace vlivem suchých let, stejně tak i přežívání druhu v hlízách.

37j. Blanský les, Brloh (7051c): samoty Kovářov, okraj mezofilní louky podél prudké meze ca 430 m sz. od vrchu Lesík (kóta 744 m), 48°55'06,0"N, 14°12'19,3"E (www.mapy.cz), 700 m n. m. (not. PL 11. 5. 2021). **A. morio nepotvrzen**. Druh byl na lokalitě naposledy pozorován v roce 2002 (Výdrová in NDOP 2022). Mezofilní louka je poměrně zachovalá a pravidelně dvakrát za rok kosená, výskyt kukačky nelze zcela vyloučit, nicméně v roce nálezů byl nalezen jen jeden jedinec (Výdrová in NDOP 2022). – **Brloh (7051c):** samoty Kovářov, vlhká ostřicová louka a s prameništěm ca 620 m sz. od vrchu Lesík (kóta 744 m), 48°55'10,2"N, 14°12'11,6"E (www.mapy.cz), 680 m n. m. (not. PL 11. 5. 2021). **A. morio nepotvrzen**. Druh byl na lokalitě naposledy pozorován v roce 2002 (Výdrová in NDOP 2022). Výskyt druhu na lokalitě není příliš pravděpodobný a nelze vyloučit záměnu druhu nebo omyl při přepisování dat do databáze. – **Brloh (7051c):** louka na západním svahu vrchu Na Pláni (kóta 588 m), ca 920 m jv. od kostela v obci, 48°55'25,1"N, 14°13'48,9"E (GNSS), 575 m n. m., **1 rostlina** (not. V. Hans 8. 5. 2021). Druh zde byl poprvé pozorován v roce 2015 (Hans in NDOP 2022). Výskyt patrně souvisí s nedalekým hojnějším výskytem v přírodní památce Na Stráži. Lokalita je pravidelně dvakrát ročně kosena, louka je však narušována rytím prasat a z části ovlivněna eutrofizací. Jak v roce 2021 tak v roce 2015 byla pozorována pouze jediná rostlina.

37l. Českokrumlovské Předšumaví, Zlatá Koruna (7152a): vrchol bezejmenné kóty asi 715 m sev. od kostela v obci, 48°51'42,7"N, 14°22'12,8"E (www.mapy.cz), 570 m n. m., **5 rostlin** (not. PL 11. 5. 2021). Druh byl na lokalitě nalezen v roce 2020 také v počtu 5 jedinců, stáří výskytu lze odhadovat až do 1. poloviny 19. století (Lepší P. in Lepší M. et al. 2021). Jedná se o sušší mezofilní louky v části pod vrcholem nevýrazné kóty, louka je pravidelně dvakrát ročně kosená a na jaře bylo pozorováno bránování.

37n. Kaplické mezihoří, Dolní Dvořiště (7353c): kosená polokulturní louka, na vysychavém, k jihu exponovaném svahu, v místě zaniklého sídla Lhota, krátkostébelný druhově bohatý trávník, 48°37'29,3"N, 14°30'36,4"E (www.mapy.cz), 650 m n. m. Termíny kosení většinou vyhovují nárokům *A. morio*, na lokalitě byl v minulosti sporadicky pozorován jen jeden kvetoucí exemplář, naposledy v roce 2016 (Janáková & Janák in Lepší M. & Lepší P. 2018), **A. morio nepotvrzen** (not. JJ 11. 5. 2021), stanovištní podmínky však výskyt druhu nevylučují.

38. Budějovická pánev, Lhota u Kestřan (6750a/b): louka na svahu 530 m jv. od kaple ve vsi, 49°15'26,8"N, 14°04'57,6"E (www.mapy.cz), 380 m n. m., zarůstající nesečená louka s expandující *Calamagrostis epigejos* a velkým množstvím polehané sařiny. Na kamenných výchozech řidší a nízká vegetace s *Thymus pulegioides*, *Helianthemum grandiflorum* subsp. *obscurum* a *Potentilla verna*. **A. morio nepotvrzen**. (not. JJ, RP & JŠ 28. 4. 2021). Lokalita je ale stále poměrně druhově bohatá. Koncem vegetační sezóny 2021 se na neposečené louce pásli koně.

39. Třeboňská pánev, Horusice (6854a): vlhká louka u samoty V Rudě na východním okraji NPP Ruda, 49°09'02,3"N, 14°41'33,0"E (www.mapy.cz), 420 m n. m., **5 rostlin** (not. K. Boublík & D. Svoboda 9. 5. 2021). Vstavač kukačku na lokalitě opakovaně našel L. Rektoris v letech 2009–2011 (Rektoris in Pladias 2022). Roste v krátkostébelné vlhké louce s vhodným managementem (pravidelné kosení). Vyskytuje se zde také *Dactylorhiza majalis*. – **Lomnice nad Lužnicí (6954a):** vlhké louky a fragment vřesoviště při sv. okraji rybníka Šatlavy na vých. okraji NPR Velký a Malý Tisý asi 1–1,45 km sz. od železniční zastávky Lužnice, 49°03'45,9"N, 14°44'06,4"E až 49°03'37,8"N, 14°44'31,0"E (www.mapy.cz), 425 m n. m. (not. K. Boublík 10. 5. 2021). **A. morio nepotvrzen**. Na lokalitě se vyskytují zachovalá luční společenstva svazu *Violion caninae*, asociace

Festuco capillatae-Nardetum strictae (s hojným výskytem *Pedicularis sylvatica*) a fragment vřesoviště. Vlhká luční společenstva přecházejí na břehu rybníka Šatlavy do pobřežních rákosin. Ačkoliv prováděný management (pravidelné kosení, odstranění náletů) se zdá být pro vstavač kukačku vhodný, druh se na lokalitě nepodařilo ověřit. Poslední záznam pochází z roku 2010 (Rektoris in Pladias 2022).

67. Českomoravská vrchovina, Mutišov (6958c): travnatý svah záp. orientace, 0,5 km sev. od železniční stanice Mutišov, lokalita je ruderalizována rytím divokých prasat, 49°01'12,9"N, 15°22'41,2"E (www.mapy.cz), 495 m n. m. **A. morio nepotvrzen**, stanovištní podmínky však existenci druhu nevylučují (not. JJ 31. 5. 2021), poslední údaj o výskytu druhu na lokalitě je z roku 2009 (Ekrtová in NDOP 2022).

V roce 2021 jsme navštívili 37 lokalit s výskytem *Anacamptis morio*, z nichž jedna (na úpatí vrchu Stráž v Zábrdí) byla nově objevena. Na dvanácti lokalitách nebyl druh zaznamenán vůbec, sedm lokalit je neudržovaných a druh na nich postupně mizí. Na osmnácti potvrzených lokalitách probíhá péče, která sledovanému druhu vyhovuje: seč s důkladným odstraněním biomasy, extenzivní pastva nebo kombinace obojího s podzimním nebo předjarním bránováním. Na dvanácti lokalitách jsme zaznamenali pouze do deseti kvetoucích rostlin, na deseti do padesáti a tři lokality měly stovky kvetoucích rostlin (Obr. 4). Ze třetiny lokalit druh vymizel. Důvodem byla absence výše zmínovaných činností.

Poděkování

Za pomoc při revizi lokalit nebo za poskytnutí údajů o stavu populací vstavače kukačky děkujeme K. Boublíkovi, D. Svobodovi, V. Hansovi, P. Leischnerovi, I. Bufkové, R. Roučkové, L. Duškové, V. Žilovi, V. Chánovi, E. Zelenkové, J. Zámečníkovi, Y. Hájkové, D. Půbalovi a P. Kouteckému.

Literatura

- Grulich V. (2017): Červený seznam cévnatých rostlin České republiky. – Příroda 35: 75–132.
- Kaplan Z., Danihelka J., Chrtek J. jr., Kirschner J., Kubát K., Štech M. & Štěpánek J. (eds.) (2019): Klíč ke květeně České republiky. Ed. 2. – Academia, Praha, 1168 p.
- Lepší M. & Lepší P. (red.) (2018): Nálezy zajímavých a nových druhů v květeně jižní části Čech XXIV. – Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 58: 5–26.
- Lepší M., Lepší P. & Boublík K. (2020): Nálezy zajímavých a nových druhů v květeně jižní části Čech XXVI. – Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 60: 29–64.
- Lepší P., Lepší M., Boublík K., Štech M. & Hans V. (eds.) (2013): Červená kniha květeny jižní části Čech. – Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, České Budějovice, 503 p.
- Mapy.cz (2022): Mapy.cz. – Seznam.cz, a. s., URL: <https://www.mapy.cz> (přístup únor 2022).
- Moravec J. (1972): Floristické údaje z terénního průzkumu jižních a jihozápadních Čech. (Kartotéka z let 1945–1972). – Ms., nestr. [Rukopis; depon. in: R. Paulič, Strakonice, opis].
- AOPK ČR [Agentura ochrany přírody a krajiny ČR] (2022): Nálezová databáze ochrany přírody. URL: <https://portal.nature.cz/nd/find.ph> (přístup 25. 2. 2022).
- Pladias (2022): Pladias – databáze české flóry a vegetace. – Pladias Centrum of Excellence. URL: <https://pladias.org> (přístup 25. 2. 2022).

Došlo: 7. 3. 2022
Přijato: 30. 8. 2022